

LA «CASA D'ESPIELLS»,
PROPIETAT
DEL MONESTIR DE SANT PAU DEL CAMP,
DE BARCELONA

JOSEFINA MUTGÉ I VIVES
Institució Milà i Fontanals
(CSIC, Barcelona)

Dintre del domini territorial que el monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona va arribar a aplegar entre els segles XII a XIV, hi figurava el Mas o Casa d'Espiells.

El domini territorial del monestir de Sant Pau del Camp —com s'esdevenia a la majoria dels monestirs en els segles esmentats—, es dividia, pel que fa a la seva situació respecte del monestir, en quatre grans lots: 1. El primer lot el constituïen les terres i els horts situats al voltant del monestir, que conreaven els mateixos monjos; 2. El segon lot el formaven diverses possessions situades dintre de les muralles de Barcelona. 3. El tercer bloc eren les terres i els masos situats en llocs més allunyats, però dintre del territori de Barcelona¹; i 4. Les heretats situades fora d'aquest territori. Llevat de les terres situades al voltant de monestir que —com ja hem dit— conreaven els monjos, la resta eren cedides en emfiteusi a canvi del pagament d'un cens.

Dintre de quina partida de propietats de Sant Pau del Camp es trobava la Casa d'Espiells? Els mateixos documents ens ho diuen. La Casa d'Espiells es trobava fora del territori de Barcelona, a la comarca del Vallès (*in*

¹Recordem que el territori de Barcelona s'estenia del Besòs al Llobregat i de la serra de Collcerola al mar (F. CARRERAS Y CANDI, *La ciutat de Barcelona*, a «Geografia General de Catalunya», dirigida per F. CARRERAS Y CANDI, Barcelona, s.a., pp. 287-288).

Vallense)². Algun document encara ho concreta més i diu que la Casa d'Espiells és al Vallès i a la parròquia de Sant Vicenç de Mollet, a la diòcesi de Barcelona³. Uns altres documents, aquests de cancelleria reial, ens parlen de la Casa d'Espiells, que el monestir té a la parròquia de Mollet⁴ o bé de la Casa d'Espiells, al Vallès⁵.

Aquesta precisió que ens donen els documents citats sobre la situació del Mas o Casa d'Espiells ens obliga a no identificar-la de cap manera amb el poble d'Espiells (Sant Pere d'Espiells), que avui encara existeix prop de Sant Sadurní d'Anoia⁶.

Creiem que la Casa d'Espiells, possessió de Sant Pau del Camp, devia correspondre al tipus de masia fortificada de la baixa Edat Mitjana i possible equivalent, en algunes comarques, de la *domus* forta rural⁷. Segons Manuel Riu i Manuel Segret, l'origen d'aquestes cases fortes cal cercar-lo en les *turres*, documentades des del segle X i erigides per particulars desitjosos de procurar-se la protecció que no podien esperar rebre de les autoritats públiques⁸. De fet, si ens fixem en la seva etimologia, la paraula *Espiell* deriva d'*espiell* i vol dir espiar o vigilar. Eren, doncs, torres de vigilància.

Riu i Segret creuen que moltes d'aquestes *turres* devien sorgir poc després de les depredacions islàmiques dels darrers decennis del segle X i que acabaren per constituir una xarxa de protecció complementària per als

habitants⁹. Suposen els repetits autors que els masos primitius es devien abandonar o substituir per construccions del tipus *turris*, els habitants de les quals es sentien més protegits¹⁰. Les esmentades *turres* abundaven a les zones de major perill però, des del segle XII i especialment en el XIII, les reemplaçaren, en molts indrets, les *domus* o cases fortificades, més espaioses, probablement vinculades al castell del terme, que no s'han de confondre amb les masies pròpiament dites¹¹. Els segles XII i XIII, els residents d'aquestes cases fortes solien ésser feudataris dels senyors o dels castlans dels castells però, en alguns casos, per extinció de les famílies dels amos o dels feudataris, o per altres motius, passaren a dependre de monestirs o d'esglésies i foren establertes en emfiteusi a famílies camperoles per tal de conrear-ne les terres. Aquest és el cas de la casa d'Espiells que ens ocupa, una casa forta que comprenia camps, vinyes, boscos, pastures, molins, aigües, edificis, estris; rebia drets feudals, censos, etc.¹²

Passem ara a comentar els documents que hem trobat sobre aquesta casa forta, que ens permeten de saber-ne alguna cosa.

El primer document és del 18 de febrer de 1309 i ens demostra que, en aquesta data, la Casa d'Espiells era propietat de la família Marc¹³. Es tracta

⁹IDEM, *Ibidem*, p. 201.

¹⁰IDEM, *Ibidem*, p. 201.

¹¹IDEM, *Ibidem*, pp. 202-203.

¹²«...domum vocatam de Spiells, cum omnibus honoribus et rebus adiacentibus et accessoriis ad ipsam domum et cum omnibus instrumentis, pertinentiis et terminis quos ipsa domus habet...cum molendinis, cum casali in quo sunt constructa et aqua de qua molunt et rego, cabrego et cum molis, rotis et trestayladors et cum omnibus apparatibus, utensilibus et iuribus ac pertinentiis...et cum mansis et masoveriis...et cum pratis, pascuis, silvis garrigis, venacionibus, aquis, aqueductibus, cum vineis et aliis terris cultis et heremis in montibus et planis...et cum hominibus et feminis dicte domus de Spiellis...». Aquesta és la descripció feta de la casa d'Espiells a l'instrument de compravenda segons el qual Pere Marc la ven a Guillem Tició (ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 54. Signatura: C-9; Signatura antiga: 160, Parets. 1309, febrer, 18. Apèndix, doc. 1).

¹³Sobre la família Marc, cf. A. PAGES, *Auzias March et ses prédécesseurs*, València, Institució Alfons el Magnànim, 1990; IDEM, *Les origines paternelles d'Auzias March d'après de nouveaux documents*, «Bulletin Hispanique», L (1948), pp. 313-332; M. DE RIQUER, *Història de la Literatura catalana*, I, Barcelona, 1964, cap. V^o; M. RODRIGO LIZONDO, *Sobre l'ascendència d'Auzias March*, «Revista valenciana de Filologia», VII/4 (1981). El fundador d'aquest llinatge fou un Pere Marc, notari de Barcelona a la segona meitat del segle XIII. Però el Pere Marc que apareix com a venedor al document que comentem és un fill d'aquest primer Pere Marc. Pere Marc II fou escrivà reial des del 1290. El 1301 ja havia ascendit a escrivà de ració i anà esdevenint home de confiança de Jaume II. Pere Marc era home de bona posició econòmica i, en moltes ocasions, avançà diners a la Corona. (Cf. Dolors SANAHUJA, *El castell d'Eramprunya i el seu territori. Segles X-XVI*, tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 1996, pp. 274 i ss.). Consta

²ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 54. Signatura C-9. Signatura antiga: 160. Parets (1309, febrer, 18); *Ibidem*, núm. 55. Signatura: C-120; Signatura antiga: 165. Spiells (1309, juny, 30); *Ibidem*, núm. 73. Signatura antiga: 169 (1328, maig, 26).

³«...in Vallesio, in parroquia Sancti Vincencii de Molleto, barchinonense diocesi» (ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 58. Signatura: A-914; Signatures antigues: 13; 162 Spiells. 1314, maig, 25).

⁴«Domus de Spiellis, quam dictum monasterium habet in parrochia de Molleto» (ACA, C, reg. 176, fol. 278 v. 1322, octubre, 22).

⁵«Domus d'Espiells, site in Vallense» (ACA, C, reg. 552, fol. 23 r. 1328, abril, 12).

⁶Aquest poble de Sant Pere d'Espiells està situat a la vora esquerra de l'Anoia. El formen cases escampades. L'any 1002, l'alou de *Spicellos* havia estat possessió del monestir de Sant Cugat del Vallès (*Geografia Comarcal de Catalunya*, vol. 5, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1982, p. 93), però no es pot pas identificar amb l'Espiells del qual tractem en aquest treball.

⁷Cf. Manuel RIU; Manuel SEGRET, *Les «torres» o masies fortificades de la Vall de Lord*, a «Portaleses, torres, guaites i castells de la Catalunya medieval», Annex 3 d'«Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia», Barcelona, 1986, pp. 201 i ss.

⁸IDEM, *Ibidem*, p. 201.

d'un instrument de compravenda segons el qual Pere Marc, ciutadà de Barcelona, ven a Guillem Tició, també ciutadà de Barcelona, com a lliure i franc alou, la casa d'Espiells amb tots els seus honors i pertinences, molins, edificis, aigües, recs, moles, rodes, estalladors, masos i masovers, prats, boscos, vedats, vinyes, terres conreades i ermes i tots els homes i dones habitants de la dita Casa d'Espiells. També li ven totes les rendes, censos i altres drets feudals i senyorials (agriers, joves, tragines, plàcets, lluïsmes, exèrcits i cavalcades, emprius, etc.) que percebia tant a la parròquia de Sant Vicenç de Mollet com a Sant Esteve de Parets. El venedor, al seu torn, havia comprat aquesta Casa d'Espiells a Saurina, muller de Berenguer de Sant Vicenç i filla de Guillem d'Espiells, difunt, amb consentiment de Berenguer de Sant Vicenç. Pere Marc declara haver rebut, com a preu d'aquesta venda, la quantitat de 17.000 sous en moneda barcelonesa de tern. A l'escriptura de compravenda, hi consta la responsabilitat per evicció. És a dir, el venedor garantia al comprador tots els drets que li havien estat transferits en el contracte i li assegurava la possessió pacífica de la Casa d'Espiells¹⁴.

Poc temps va estar la Casa d'Espiells en mans de Guillem Tició perquè, menys de cinc mesos més tard, el 30 de juny de 1309, tenim un instrument segons el qual Jaume Serra, en qualitat de procurador de Guillem de Sitges, efectua la *traditio*, és a dir, dona possessió corporal de la dita casa forta a Bernat Figuera, procurador de Guillem de Bastida, canviador de Barcelona. Guillem de Sitges havia venut la casa a Guillem de Bastida, com a lliure i franc alou amb totes les seves pertinences i drets feudals. Jaume Serra introduí Bernat Figuera a la casa i li donà les claus com també terra i herbes procedents dels honors i possessions. Li lliurà també les claus dels casals on hi havia els molins. Ordenà a Bernat de Buscarons, a Bernat de Santa Cília, de la parròquia de Parets, a Ramon Sabater i a Guillermona, muller de Guillem Dezpuijol que, en endavant, tinguessin Guillem de Bastida com a senyor i li responguessin de totes les rendes i drets de la casa. Com era preceptiu en els actes de *traditio*, la cerimònia es féu en presència del notari públic de Barcelona, Jaume de Folgueres, i dels testimonis Berenguer de

que, en una altra ocasió, apareix comprant la Casa de La Roca a la família Tició (IDEM, *Ibidem*, p. 279).

¹⁴ACA, Monacals, Pergamins, Carpet de Sant Pau del Camp, núm. 54. Signatura: C-9; Signatura antiga: 160, Parets. 1309, febrer, 18 (Apèndix, doc. núm. 1).

Sobre les compravendes, Cf. Ramón FERNÁNDEZ ESPINAR, *La compraventa en el Derecho Medieval Español*, "Anuario de Historia del Derecho Español", XXV/83 (1955), pp. 210 i ss.

Fonollar, Bartomeu de Mollet i Nicolau Cardona, de la parròquia de Sant Vicenç de Mollet¹⁵.

El següent document que hem aplegat referent a la Casa d'Espiells ja és del 1314. Aquest any, veiem que la casa forta ja no és de Guillem Sabastida sinó que es troba en poder dels senyors del castell de Bell-lloc¹⁶. Concretament, l'any 1314, Simó de Bell-lloc i d'Alemanys, senyor del castell de Cànoves, al Vallès, fill de Bertran de Bell-lloc i descendent de Geribert —el fundador del llinatge—, va rescatar de la comunitat de Sant Pau del Camp la propietat del castell i esdevingué així veritable senyor de Bell-lloc —no pas castlà, com els seus antecessors—; ho permutà amb la casa d'Espiells, que el dit Simó posseïa en franc alou, amb els drets corresponents, un molí i la quantitat de 9.000 sous barcelonesos¹⁷. Cal suposar, doncs, que els Bell-lloc varen comprar la Casa d'Espiells a Guillem Sabastida.

Constatem com un tal Arnau Ramon, ciutadà i canviador de Tarragona, actuant en qualitat de procurador del cavaller Simó de Bell-lloc, senyor del castell de Bell-lloc i senyor del castell de Cànoves, que es trobava llavors absent, designà Bord d'En Erós com a procurador seu i de l'esmentat

¹⁵ACA, Monacals, Pergamins, Carpet de Sant Pau del Camp, núm. 55. Signatura: C-120; Signatura antiga: 165. Spiells. 1309, juny, 30. Apèndix, doc. núm. 2.

Sobre la cerimònia de la *traditio*, cf. R. FERNÁNDEZ ESPINAR, *La compraventa*, cit., pp. 175 i següents.

¹⁶El castell de Bell-lloc és al Vallès, província de Barcelona i partit judicial de Granollers, al marge dret del riu Mogent, origen del Besòs. Recordem que, l'any 1117, el vescomte Geribert Guitard, senyor del castell de Bell-lloc, i la seva esposa Rotlendis, reedificaren el monestir de Sant Pau del Camp, tot obtenint del Pontífex el títol de fundadors. I, a la donació de béns que varen fer al monestir, hi havia el castell de Bell-lloc, amb tots els seus drets. Tan sols es reservà per a ell i per als seus successors la castlania. Per això, els Bell-lloc continuaren titulant-se senyors del castell, malgrat que els senyors n'eren el prior i els monjos de Sant Pau del Camp (Cf. J. de MERCADER BELLOCH, conde de Belloch, *Historia de las Capillas de los Santos Apóstoles Pedro y Pablo que hoy existen en el Castillo de Belloch*, Barcelona, 1876, p. 8).

¹⁷Arxiu del Castell de Bell-lloc, pergami núm. 824. Cit. J. de MERCADER, *Historia de las Capillas*, cit., p. 8; Cf. també *Els castells catalans*, II, Barcelona, 1969, p. 262.; Joan FERNÁNDEZ TRABAL i Josep FERNÁNDEZ TRABAL, *Inventari dels pergamins del fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*, Barcelona, 1989, vol. I, pp. 24 i 96 (doc. 162).

Maria Teresa FERRER I MALLOL ha estudiat, detalladament, tota la trajectòria humana, militar i política de Simó de Bell-lloc a les següents obres: *La Governació d'Oriola en el segle XIV*, Barcelona, CSIC, Institució Milà i Fontanals, 1990, pp. 101-115 i 445-446, docs. 113 i 114; i *Cavallers catalans i aragonesos al servicio dei guelfi in Italia*, «Medioevo. Saggi e Rassegne», 20 (1997), pp. 186-194. En aquest darrer treball, la Dra. Ferrer fa un estudi encara més aprofundit del cavaller.

Simó de Bell-lloc per donar possessió a Fra Pere¹⁸, prior del monestir de Sant Pau del Camp i a tota la comunitat de monjos, de la casa forta d'Espiells. Li dona la casa amb tots els masos, habitants, honors i possessions, i drets corresponents, tant a la parròquia de Mollet com en altres indrets, un molí i la quantitat de 9.000 sous en moneda barcelonesa de tern per a invertir en l'adquisició d'honors i rendes del monestir. Tot això ho lliura a canvi de rebre el castell de Bell-lloc que el dit monestir posseïa, al Vallès, com hem dit. Al document és descrita la cerimònia de la *traditio* o transmissió de la propietat efectuada pel procurador de Simó de Bell-lloc. Aquest fa entrar el prior i els monjos de Sant Pau del Camp a la casa i altres dependències i al molí i mana als habitants de la casa que, en endavant, obeeixin el prior i la comunitat de monjos de Sant Pau i els tinguin per senyors de la Casa d'Espiells, dispensant-los de prestar homenatge a Simó de Bell-lloc. L'acte es féu en presència d'un notari de Barcelona i actuaren com a testimonis Bertran de Seva, Arnau Matosa, Bernat Escart, Castelló de Sant Pau, Pere Desvall, Garcia Fillera, etc. Aquest document que comentem es refereix a la *traditio* o lliurament de la propietat. Segurament, poc abans, s'havia redactat la *carta* de compravenda, com s'acostumava a fer en el dret medieval¹⁹.

Observem que, a canvi dels drets sobre el castell de Bell-lloc, al monestir de Sant Pau del Camp, juntament amb la Casa d'Espiells, li foren donats 9.000 sous en moneda barcelonesa de tern per a invertir-los en l'adquisició d'altres honors i propietats. Així ho va fer el prior de Sant Pau del Camp, fra Pere Ferran. En efecte, el 30 d'abril de 1315, Pere Ferran i el seu convent compraren a Jaume de Montjuïc, famós jurisperit i ciutadà de Barcelona, tres mujades de terra, plantada de vinya, situada al territori de Barcelona, al lloc anomenat Buada, sota la Granada, per la quantitat de 174 lliures en moneda barcelonesa de tern (= 3.480 sous)²⁰.

¹⁸Suposem que el prior devia ser Pere Ferran (Ferrando). Cf. el priorologi de Sant Pau del Camp a J. VIGUÉ, *El monestir romànic de Sant Pau del Camp*, amb el capítol *La història d'A. PLADEVALL*, Barcelona, Artestudi, 1974, p. 33.

¹⁹ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 58. Signatura: A 914; Signatures antigues: 13; 162 Spiells. 1314, maig, 25. (Apèndix, núm. 3). Cf. R. FERNÁNDEZ ESPINAR, *La compraventa*, cit., pp. 175 i ss. i la carta, pp.

²⁰ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 61. Signatura antiga: 8 plech 39. 1315, abril, 30. El dit indret anomenat "Buada", on es trobaven aquestes mujades de terra sembla que es trobava al territori de Barcelona (F. CARRERAS Y CANDI, *La ciutat de Barcelona*, cit., p. 319, notes 805-806). En aquest instrument de compravenda, s'explica que Jaume de Montjuïc havia comprat aquesta terra a Guillem de Rovira, tutor de Guillemó, menor,

Quan el monestir de Sant Pau del Camp va gaudir de la possessió d'una casa forta tan important com ho fou la Casa d'Espiells, va haver de sostenir litigis a fi de defensar-ne la seva integritat enfront dels veïns. Així, per exemple, veiem com l'any 1322 Jaume de Ribaforta, de la parròquia de Sant Esteve de Parets, va causar perjudicis a la casa perquè s'apropià de l'aigua que feia funcionar els molins de la Casa d'Espiells. Pel que explica el document, Jaume de Ribaforta feia desviar l'esmentada aigua cap als seus molins que tenia més amunt d'Espiells. El conflicte portà com a conseqüència la intervenció de la Corona. Jaume II, el 22 d'octubre de 1322, posà a les mans de Bertran de Seva, jurisperit de Barcelona, el litigi entre el prior de Sant Pau del Camp, Ramon d'Olzinelles, i el dit Jaume de Ribaforta²¹.

Una darrera notícia que podem donar sobre la Casa d'Espiells es refereix a l'impost del bovatge²².

fil de Guillem d'Olivera, ciutadà de Barcelona difunt. També s'hi fa constar que, al límit oriental d'aquesta terra, existeix una servitud, un camí que haurà de ser compartit pel monestir, per Guillem de Rovira i per Berenguer de Sarrià, als quals Jaume de Montjuïc també ven altres porcions de terra. Pel que fa a la quantitat de 174 lliures barceloneses de tern, que el monestir de Sant Pau va pagar per aquesta terra, consta ben clar en el document «que fuerunt partem de illa peccunia quantitate que fuit novem mille solidorum que vobis fuit data et refusa, racione permutacionis quam fecistis de Castro de Pulcro loco, quod dictum monasterium vestrum habebat et possidebat per franchum alodium, in Vallense. Quod castrum, vos permutavistis procuratoribus Simonis de Pulcro loco, militis et castlani, quondam, dicti castrí, pro domo de Spiellis pro predicta peccunie quantitate novem milium solidorum»

²¹ACA, C, reg. 176, fol. 278 v. 1322, octubre, 22. Apèndix, núm. 4. Segons el priorologi, aquest litigi el sostingué el prior Ramon d'Olzinelles (J. VIGUÉ, *El monestir romànic de Sant Pau del Camp*, cit., p. 33).

²²El bovatge era un tribut que els catalans pagaven al rei per cada bou que posseïen. Aquest tribut era concedit als sobirans al començament del regnat i també en ocasions extraordinàries. Entre els contribuents hi entraven també nobles i prelats [Ferran SOLDEVILA, *A propòsit del servei del bovatge*, «Anuario de Estudios Medievales», 1 (Barcelona, 1964), p. 573. Vegeu també Luis GARCÍA DE VALDEAVELLANO, *Curso de Historia de las Instituciones Españolas*, Madrid, 1968, p. 609]. Ferran Soldevila creu que el servei del bovatge va néixer en temps de Ramon Berenguer III i, al seu treball, hi analitza les vegades que el bovatge fou atorgat a Pere el Catòlic, Jaume I, Pere el Gran i Alfons el Franc (ob. cit., pp. 573-581). Jaume II i Alfons el Benigne, comprenent-ne la impopularitat, hi havien gairebé renunciat. I és que Jaume II, amb les seves disposicions relatives al bovatge, l'havia deixat ferit de mort: a les Corts de Barcelona del 1299, va aprovar la «venda e la remissió e absolució del bovatge feta a rics hòmens, cavallers e ciutadans, ciutats e viles e hòmens e a llocs nostres o llurs» (F. SOLDEVILA, ob. cit., p. 583). Molts súbdits sotmesos al bovatge degueren aprofitar aquesta avinentesa per a alliberar-se d'aquest gravós servei. A més, Jaume II havia establert que els homes eclesiàstics que vivien dintre els termes dels castells dels nobles o ciutadans de Catalunya fossin compresos en la venda i remissió del bovatge i fossin immunes del pagament de la dita prestació («ab ipsa prestatione seu solutione sint immunes» (ACA, C, reg. 552, fols. 29 r.-v. 1328, maig, 16).

Al començament del regnat d'Alfons el Benigne es féu un bovatjament²³ i els col·lectors del dit impost l'exigiren als homes de la Casa d'Espiells, de la qual cosa aquests es queixaren a Alfons el Benigne, ja que ho consideraven injust perquè en el temps de la venda del bovatge pertanyien al cavaller Berenguer de Sant Vicenç, que era persona exempta de l'esmentat tribut i que, a més, havien contribuït a la cisa o col·lecta concedida al rei a canvi de la dita imposició del bovatge. El 12 d'abril de 1328, el rei ordenà als col·lectors d'aquest impost que, si les raons que al·legaven els homes d'Espiells eren certes, no els demanessin res més per aquest tribut²⁴. Els col·lectors del bovatge varen fer la gestió que el rei els manà i la conseqüència en va ser la publicació per Alfons el Benigne d'una carta patent, el mes de maig de 1328, segons la qual els homes de la Casa d'Espiells, propietat de Sant Pau del Camp, eren exempts del pagament del bovatge. Concretament, el dia 26 de maig del dit any, reunits al carrer del Mar de Barcelona, Bernat Bonet, procurador de fra Ramon d'Olzinelles, prior del monestir de Sant Pau del Camp, Guillem Pinós, escrivà jurat del notari de Barcelona Bernat Sala, els testimonis Guillem Vila, Guerau Destorrents i Guillem Desvall, a petició del procurador del prior de Sant Pau del Camp, fou llegida per l'esmentat escrivà a Jaume Tripó, Bernat Rovira i Guillem de Villaltzir, col·lectors del bovatge, la carta patent d'Alfons el Benigne en què es concedia l'exempció del bovatge als habitants de la casa forta d'Espiells. Bernat Bonet, procurador del monestir, demanà que en fos expedit document públic²⁵.

²³Antoni Mª ARAGÓ, *La col·lecta del bovatge del 1327*, «Estudis d'Història Medieval», III (Estudis dedicats a Ferran Soldevila, en ocasió del seu setanta-cinquè aniversari, 3, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1970, pp. 41-51).

²⁴ACA, C, reg. 552, fol. 23 r. 1328, abril, 12. Ed. J. MUTGÉ, *Documents sobre el monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona (segles XIII-XIV)*, «Estudis Castellonencs», 6 (1994-1995) (Homenatge al Prof. J. Trenchs), pp. 951-952.

²⁵ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 73. Signatura antiga: 169. 1328, maig, 26. Apèndix, núm. 5.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

1309, febrer, 18.

Pere Marc, fill de Pere Marc, ciutadà de Barcelona, ven a Guillem Tició, també ciutadà de Barcelona, i a la seva descendència, com a lliure i franc alou, la Casa d'Espiells, situada al Vallès, amb tots els seus honors, pertinences, rendes, censos i drets feudals. El venedor, al seu torn, havia comprat aquesta Casa d'Espiells a Saurina, muller de Berenguer de Sant Vicenç i filla de Guillem d'Espiells, difunt, amb consentiment de Berenguer de Sant Vicenç. Pere Marc declara haver rebut com a preu d'aquesta venda la quantitat de 17.000 sous en moneda barcelonesa de tern. Es fa responsable per evicció.

ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 54. Signatura: C-9; Signatura antiga: 160, Parets. (Pergamí bastant deteriorat) (550 x 415 mm.).

In nomine Domini. Sit omnibus manifestum quod ego, Petrus Marci, filius Petri Marci, civis Barchinone, gratis et ex certa sciencia, vendo vobis Guillermo Ticionis, civi Barchinone, et vestris et quibus velitis, perpetuo, per liberum et franchum alodium, domum meam voca-/tam de [Spiells]^a, quam habeo in Vallense^b, cum omnibus honoribus et rebus adiacentibus et accessoriis ad ipsam domum et cum omnibus instrumentis, pertinenciis et terminis quos ipsa domus habet et tenet et habere seu tenere debet et ego, racione ipsius, habeo et teneo et habere /³et tenere debeo ad propriam culturam et cum molendinis, cum casali in quo sunt constructa et aqua de qua molunt et rego, cabrego et cum molis, rotis et redenis et trestayladors et cum omnibus apparatibus, utensilibus et iuribus ac pertinenciis ipsorum molendi-/⁴norum et cum [mansis et]^c masoveriis, cum honoribus et possessionibus ipsorum et cum pratis, pascuis, silvis, garrigis, venacionibus, aquis, aqueductibus, cum vineis et aliis terris cultis et heremis in montibus et planis per omnia loca [.....] /⁵[...] et cum hominibus et feminis dicte domus de Spiells. Vendo, etiam, vobis, dicto Guillermo Ticionis et vestris et quibus velitis, imperpetuum, per franchum alodium omnes redditus, census, exitus et proventus, agraria, iovas, traginas, [intestias,

cugucias],¹ / ⁶placita, firmamenta, laudimia sive scahutas, dominia personarum mansorum et aliorum honorum et exercitus et cavalcatas, servicia, ademprivia et omnia alia iura realia et personalia que de iure, usu et consuetudine vel alio [... ..]⁸ / ⁷habere et accipere debeo in predicta domo de Spiellis et in omnibus etiam mansis, masoveriis, honoribus et possessionibus, terminis, pertinentiis et iuribus ipsius domus et aliis que vobis vendimus, tam in parrochia Sancti Vincencii de [Molleto quam in]^h / ⁸Sancti Stephani de Parietibus. Et est sciendum quod predicta domus, cum omnibus aliis et singulis que vobis supra vendo spectat ad me, ratione vendicionis quam domina Saurina, uxor Berengarii de Sancto Vincencio, filiaque Guillermi de Spiellis, / ⁹quondam, de assensu et voluntate ipsius Berengarii de Sancto Vincencio, fecit michi et meis, perpetuo, per franchum alodium. Hanc autem vendicionem facio vobis dicto Guillermo Ticionis et vestris et quibus velitis, perpetuo, de predictis omnibus et / ¹⁰singulis, per proprium, liberum et franchum alodium, sicut melius dici et intelligi potest, ad salvamentum et bonum intellectum vestri et vestrorum. Et extraho predicta que vobis vendo de iure, dominio et posse mei et meorum eademque omnia / ¹¹in vestrum vestrorumque ius, dominium et posse mito et transfero irrevocabiliter ad habendum et tenendum, omnique tempore pacifice possidendum et ad omnem vestram vestrorumque voluntatem inde libere faciendam. Et promito vobis quod per me vel pro-¹²curatorem meum ad hoc specialiter constitutum seu constituendum, tradam vobis vel procuratori vestro corporalem possessionem vel quasi predictorum omnium et singulorum que vobis vendo. Et etiam, dono et concedo vobis plenam et liberam potestatem quod per / ¹³vos vel procuratorem vestrum possitis ipsam possessionem libere apprehenderé et apprehensam licite retinere et inde vestram facere voluntatem. Et ego, interim, donec ipsam possessionem ego vel procurator meus, vobis vel procuratori vestro tradiderimus vel / ¹⁴vos aut procurator vester eam apprehenderitis, ut dictum est, constituo me predicta omnia et singula que vobis vendo pro vobis et vestro nomine possidere. Preterea, ex causa vendicionis, cedo vobis et vestris et quibus velitis, perpetuo, omnes acciones / ¹⁵et omnia iura que michi competunt et competere possunt et debent aliquo modo in predictis omnibus et singulis que vobis vendo et contra quasque personas et res ratione eorum. Quibus accionibus et iuribus supradictis possitis / ¹⁶vos et vestri et quos volueritis uti et experiri agendo, deffendendo, excipiendo et replicando ac omnia alia faciendo in iudicio et extra iudicium quacumque ego possem ante huiusmodi vendicionem et cessionem vel etiam postea quodcumque. Ego, enim, / ¹⁷facio et constituo vos in hiis dominum et procuratorem in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre libitum voluntatis, mandando cum hoc publico instrumento vicem etiam epistole gerenti universis et singulis hominibus et feminis predictorum / ¹⁸mansorum et masoveriorum et locorum per me superius vobis venditorum quod, decetero, habeant et teneant vos, dictum Guillermm Ticionis et vestros pro dominis dicte domus de Spiellis et aliorum omnium predictorum per me vobis venditorum. Et quod vobis vel procuratori / ¹⁹vestro faciant homagia, sacramenta fidelitatis et alia et

respondeant et satisfaciant vobis de omnibus hiis de quibus michi respondere et satisfacere tenentur et debent et quod pareant et obediant vobis in omnibus tamquam domino / ²⁰eorum et dicte domus de Spiellis, sicut michi parere et obedire tenebantur ante presentem vendicionem. Ego, enim, postquam vobis vel procuratori vestro astricti et obligati fuerint, absolvo ipsos homines et quemlibet eorum ab omni ho- / ²¹magio fidelitate, naturalitate, serviis et necessitate qualibet, quibus michi, aliqua ratione astricti et obligati sint seu teneantur, ratione videlicet eorum que tenent seu tenere debent pro dicta domo de Spiellis per me / ²²vendita, ut est dictum, seu per me, nomine ipsius, et vos etiam possitis eos et quemlibet eorum ad predicta compellere quibuscumque modis ego possem ante huiusmodi vendicionem. Pro precio autem predictorum que vobis vendo dedis-²³tis et solvistis michi et ego a vobis habui et recepi et habuisse et recepisse confiteor decem et septem mille solidos monete barchinonense de terno. Et quia de toto ipso precio a vobis bene paccatus sum ad meam voluntatem, renuncio / ²⁴excepcioni non numerate et non solute peccunie et precii non habiti et non recepti et legi que deceptis ultra dimidiam iusti precii subvenitur ac omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hoc venientibus, dando et concedendo / ²⁵vobis et vestris, gratis et ex certa sciencia irrevocabiliter inter vivos si quid hec que vobis vendo plus valent vel possunt valere precio supradicto. Intelligatur, tamen, quod ego nec mei non teneamur vobis nec vestris de evic-²⁶cione predictorum que vobis vendo nec bona mea sint inde vobis vel vestris in aliquo obligata, nisi tantum, in hoc casu, si forsitan aliqua vel alique persone facerent vel moverent vobis aut vestris aliquo tempore in predictis que vobis / ²⁷vendo vel ratione eorum aliquas petitiones vel demandas ratione facti mei proprii, tamen et ego, in hoc casu, promito vobis, sub obligacione omnium bonorum meorum quod opponam me deffensionem vestre et vestrorum et quod respondebo et satisfaciam pro vobis et / ²⁸vestris in dicto casu cuilibet querelanti seu querelantibus et quod in principio litis seu litium, suscipiam in me onus litigii et agam et ducam causam sive causas meis propriis sumptibus a principio usque ad finem et quod servabo inde vos et vestros / ²⁹cum omnibus bonis vestris omnino indemnis.

Actum est hoc duodecimo kalendas marcii, anno Domini millesimo trecentesimo octavo.

Sig + num Petri Marci predicti, qui hoc laudo et firmo. /

³⁰Testes huius rei sunt: Petrus Comitiss, legum doctor, Petrus Am, de domo domini regis et Matheus de Puigdalber, eiusdem domus. /

³¹Sig + num Jacobi de Folcheriis, notarii publici Barchinone, qui hoc scribi fecit et clausit, cum litteris suprapositis in linea secunda ubi dicitur "quam habeo in Vallense" et in linea terciadecima ubi dicitur "apprehendere".

Al dors, amb lletra posterior. Carta de compra de la casa d'Espiells feta p'en Guillem Tició d'en Pere Marc.

a. Malmès.- b. quam habeo in Vallense, interlineat.- c. Malmès.- d. Malmès. Espai per a + - tres paraules. e. Esborrat. Espai per a una paraula.- f. Malmès.- g. Malmès. Espai per a + - quatre paraules.- h. Malmès.- i. apprehendere, interlineat.

2

1309, juny, 30.

Jaume Serra, procurador de Guillem de Sitges, dona possessió corporal ("traditio") de la Casa d'Espiells, situada al Vallès, amb totes les seves pertinences i drets feudals, a Bernat Figuera, procurador de Guillem de Bastida, canviador de Barcelona. Guillem de Sitges havia venut la Casa d'Espiells a Guillem de Bastida com a franc alou, segons instrument públic de 29 de juny de 1309. En l'esmentada possessió corporal hi es compresa la Casa d'Espiells amb totes les seves pertinences. El procurador Jaume Serra va donar possessió corporal a Bernat Figuera de la següent manera: l'introduí a la casa i li donà les claus, així com també terra i herbes dels honors i possessions. Li lliurà també les claus dels casals dels molins. Ordenà a Bernat de Boscarons, a Bernat de Santa Cília, de la parròquia de Parets, a Romeu Sabater i a Guillermona, muller de Guillem Dezpujol que, en endavant, tinguessin Guillem de Bastida, com a senyor, i li responguessin de totes les rendes i drets de la Casa. Aquest acte es féu en presència del notari públic de Barcelona Jaume de Folgueres i dels testimonis Berenguer de Fonollar, Bartomeu de Mollet i Nicolau Codina, de la parròquia de Sant Vicenç de Mollet.

ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 55. Signatura: C-120; Signatura antiga: 165, Spiells (415 x 285 mm.).

¹Noverint universi quod die lune, que fuit pridie kalendas iulii, anno Domini millesimo trecentesimo nono, in presencia mei Jacobi de Folqueriis, notarii publici Barchinone, et testium subscriptorum ad hoc / ²specialiter vocatorum, Jacobus de Serra, procurator ad hoc specialiter constitutus, cum instrumento publico a Guillermo de Cigiis, cive Barchinone, auctoritate dicte procuracionis, tradidit Bernardo Figuera, civi Barchinone, / ³procuratori ad hoc constituto a Guillermo de Bastida, campsores Barchinone, corporalem possessionem de domo vocata de Spiellis, cum honoribus et possessionibus, terminis, pertinentiis et iuribus suis et cum molendinis, cum casali in quo sunt constructa et aqua de qua molunt et rego et cabrego et cum molis, rotis et redonis et trestayladors et cum omnibus apparatibus et utensilibus et aliis / ⁴iuribus dictorum molendinorum et cum mansis et masoveriis et honoribus et possessionibus

ipsorum mansorum et cum hominibus et feminis ipsorum mansorum dicte domus et cum toto illo districtu et iuris / ⁵diccione quem et quam dictus Guillelmus de Cigiis et eius predecessores in dicta domo et aliis predictis habuerunt et habere consueverunt. Quamquidem domum, dictus Guillelmus de Cigiis habebat / ⁶et possidebat per franchum alodium in Vallense. Item etiam de omnibus redditibus, censibus, exitibus et proventibus, agrariis, juvis, truginis, intestiis, cuguciis, placitis, firmamentis, laudimiis sive / ⁷scautis, dominiis personarum mansorum et aliorum honorum et cum exercitiis et cavalcatis, serviciis, adempriviis et omnibus aliis iuribus realibus et personalibus que de iure, usu et consuetudine / ⁸vel alio modo dictus Guillelmus de Cigiis et predecessores sui habebant et accipiebant et habere et accipere debebant in dicta domo et aliis predictis. Quam siquidem domum, cum omnibus et / ⁹singulis supradictis, dictus Guillelmus de Cigiis vendidit dicto Guillermo de Bastida et suis, perpetuo, per franchum alodium, prout de predicta vendicione melius et plenius apparet per instrumentum publicum inde / ¹⁰factum, auctoritate notarii infrascripti, tercio kalendas iulii, anno predicto. Et predictam possessionem tradidit prefatus Jacobus de Serra, nomine quo supra, prefato Bernardo Figuera recipienti, nomine procurato- / ¹¹rio dicti Guillelmi de Bastida in hunc modum, videlicet, quod accepit ipsum Bernardum per manum et induxit ipsum intus dictam domum et tradidit sibi claves de domus et de terra / ¹²et erbis dictorum honorum et possessionum. Induxit, etiam, ipsum Bernardum Figuera intus casale dictorum molendinorum et tradidit ei claves ipsorum molendinorum. Et dixit et mandavit Ber- / ¹³nardo de Boscarons et Bernardo de Sancta Cilia, de parrochia de Parietibus, Romeo Sabaterii et Guillermona, uxori Guillelmi de Podiolo, absentis hominibus dicte domus quod, decetero, haberent et tene- / ¹⁴rent dictum Guillelmum de Bastida et suos pro dominis eorum et sibi responderent et satisfacerent de omnibus redditibus et aliis iuribus de quibus dicte domui et dicto Guillermo de Cigiis, racione / ¹⁵eiusdem domus respondere et satisfacere tenebantur et etiam dicto Bernardo Figuera, nomine dicti Guillelmi de Bastida, homagium et fidelitatem prestarent. Et, incontinenti, prefati Bernardus de Bos- / ¹⁶carons, Bernardus de Sancta Cilia, Romeus Sabaterii et Guillermona, uxor Guillelmi de Podiolo, acceptantes mandatum predictum fecerunt seu presterunt iuramentum et homagium predicto / ¹⁷Bernardo Figuera, nomine dicti Guillelmi de Bastida, quibus iuramento et homagio prestitis dictus Jacobus de Serra, nomine quo supra, absoluit ipsos homines et quemlibet eorum ab omni fide et / ¹⁸homagio quibus dicto Guillermo de Cigiis astricti essent seu etiam obligati. Et de premissis omnibus petiit et rogavit iamdictus Bernardus Figuera, nomine dicti Guillelmi de Bastida, publicum fieri / ¹⁹instrumentum.

Acta fuerunt hec die et anno predictis, presentibus testibus Berengarius de Fonollario, Bartholomeo de Molleto et Nicholao Cardone, de parrochia Sancti Vincencii de Molleto. /

²¹Sig + num Jacobi de Folcheriis, notarii publici Barchinone, qui predictis interfui et hoc scribi feci et clausi.

Al dors: De domo de Spiells. Possessio Spiellis. Possessió dela Casa d'Espiells. De la Casa i molí de Spiells

3

1314, maig, 25.

Arnau Ramon, ciutadà i canviador de Tarragona i procurador general del cavaller Simó de Bell-lloc, senyor del castell de Canoves, absent, designa Bord d'En Erós com a procurador seu i de l'esmentat Simó de Bell-lloc, per a donar possessió al prior i convent de Sant Pau del Camp de Barcelona del mas d'Espiells, situat al Vallès, a la parròquia de Sant Vicenç de Mollet, com a lliure i franc alou, juntament amb un molí i la quantitat de 9.000 sous en moneda barcelonesa, destinats a adquirir honors i rendes per al monestir, a canvi del castell de Bell-lloc que el monestir posseïa, així mateix, al Vallès.

ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 58. Signatura: A 914; Signatures antigues: 13; 162 Spiells. (405 x 263 mm.).

¹Sit omnibus notum quod ego, Arnaldus Raimundi, civis et campsor Terrachone, procurator generalis venerabilis Simonis de Pulcro loco, militis, nunc absentis domini Castri de / ²Canoves, prout in publico instrumento inde facto continetur, auctoritate dicte procuracionis, facio, constituo et ordino vos, Burdum d'en Eros, certum et specialem procuratorem meum et dicti Simonis / ³ad tradendum et deliberandum venerabili et religioso viro fratri Petro, priori monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone et eiusdem monasterii, conventui vel cui voluerint loco eorum possessionem / ⁴corporalem et quasi de tota ipsa domo vocata de Spiellis, cum mansis, hominibus et feminis eiusdem et cum omnibus honoribus et possessionibus, molendino, redditibus, exitibus et proventibus et omnibus aliis / ⁵et singulis iuribus et accionibus ad dictam domum pertinentibus et pertinere debentibus ubique qualibet racione, quam domum, dictus venerabilis Simonis, racione empcionis habebat per liberum et franchum / ⁶alodium in Vallesio, in parroquia Sancti Vincencii de Molleto, barchinonense diocesi, et cum omnibus aliis et singulis ad dictam domum pertinentibus, tam in dicta parrochia quam aliis quibuslibet parrochiis. Quam / ⁷siquidem domum predictam, ego, nomine procuratorio quo supra tradidi et permutavi dictis priori et conventui et suis, perpetuo, per liberum et franchum alodium, simul cum novem mille solidis / ⁸monete barchinonense de terno, quos eis addidi, convertendis in empcionem honorum sive reddituum ad opus dicti monasterii pro castro de Pulcro loco quod dictum monasterium habebat in / ⁹comitatu Barchinonense, in Vallesio,

prout in instrumento ipsius permutacionis latius continetur, dando et concedendo vobis auctoritatem, licenciam et plenum posse quod nomine et vice mei, ut procurato- / ¹⁰ris predicti, possitis dictam possessionem tradere plenarie et complete, introducendo ipsos priorem et conventum in dicta domum et honores et molendinum ac iures pertinentes eiusdem et man- / ¹¹dando dictis hominibus et feminis quod decetero, imperpetuum, respondeant et obediant dictis priori et conventui et ipsos habeant et teneant pro dominis dicte domus de Spiellis et in omnibus / ¹²iuribus et pertinenciis suis et ipsos absolvendo ab omni iuramento fidelitatis, homagio et naturalitate quibus sint dicto Simoni astricti vel modo aliquo obligati [tra]dendū dictam domum dictumque / ¹³molendinum instructum cum illis, scilicet, rebus que ibi sunt et omnia alia et singula faciendo et dicendo quemcumque ad tradicionem plenam dicte possessionis vobis occurret [facienda] et dicenda. Pro- / ¹⁴mitens me, nomine quo supra, habere ratum et firmum perpetuo quicquid per vos super premissis actum fuerit sive gestum et nullo tempore revocare sub bonorum omnium dicti Simonis ypothecam.

Actum est hoc / ¹⁵octavo kalendas iunii, anno Domini millesimo trecentesimo quartodecimo.

Sig+num Arnaldi Raimundi predicti, qui hec concedo et firmo./

¹⁶Testes huius rei sunt: Bertrandus de Seva, Berengarius [.....]lió, iurisperiti, Arnaldus Mathosa, Bernardus Scart, Castilionus de Sancto Paulo, Petrus de Valle, Garcia Fillera et Petrus [.....]f./

¹⁷Sig+num Berengarii de [.....]f, notarii publici Barchinone, qui hoc scribi fecit et clausit die et anno prefixis.

Al dors, amb lletra posterior: De possessione domus d'Espiells a Mollet.

Spiells. Fa menció de la casa d'Espiells en la parròchia de Mollet.

Presa de possessió de la casa d'Espiells a Mollet, sort que lo prior e convent de Sant Pau era de la casa de Belloc.

a. Esborrat.- b. Esborrat.- c. Malmès.- d. Esborrat.- e. Malmès.

4

1322, octubre, 22. Barcelona.

Jaume II posa en mans de Bertran de Seva, jurisperit de Barcelona, les disputes que es produeixen entre el prior de Sant Pau del Camp, de Barcelona, de l'una banda, i Jaume de Ribaforta, de la parròquia de Sant Esteve de Parets, de l'altra, a causa dels danys causats per l'esmentat Jaume de Ribaforta a l'aigua dels molins de la Casa d'Espiells, que el monestir de Sant Pau posseïa a la parròquia de Mollet.

ACA, C, reg. 176, fol. 278 v.

Publ. J. MUTGÉ, *Documents sobre el monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona (segles XIII-XIV)*, «Estudis Castellonencs», 6 (1994-1995) (Homenatge al Prof. J. Trenchs), pp. 949-950, doc. 6.

Jacobus, *et cetera*, fideli Bertrando de Seva, iurisperito Barchinone, *et cetera*.

Causam seu causas, lites seu controversias que vertuntur seu verti sperantur inter priorem et conventum monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, agentes, ex una parte, et Jacobum de Rippaforti, de parrochia Sancti Stephani de Parietibus, ex altera, deffendentem, ratione et occasione quorundam iniuriarum, novitatum, dampnorum et impedimenti aque et fraccionis eiusdem per dictum Jacobum de Rippaforti dicto monasterio, ut dicitur, nunc noviter factarum et illatorum, ratione aque molendinorum domus de Spiellis, quam dictum monasterium habet in parrochia de Molleto ac etiam possidet. Qua aqua, dictus Jacobus, ut fertur, primo ducitur in quibusdam molendinis suis que supra dictam domum habet et possidet. Quam etiam aquam, ut asseritur, idem Jacobus certum iuvamem? dicto monasterio, eidem Jacobo impendente tornare et dirigere tenetur molendinis domus prefate quam, ratione quorundam rasarum per quas aque discurrent ad molendina dicte domus tempore pluviali, quam aliis quibusdam rationibus sive causis, occasione predictorum, vobis, tenore presentium, ducimus comittendas, mandantes vobis quatenus, vocatis qui fuerint evocandi, facta prius firma iuris, ut moris est, in posse vicarii Vallesii, infra ipsam vicariam, de dictis questionibus cognoscatis breviter et de plano, easque fine debito terminetis, prout de iure et ratione inveneritis faciendum, maliciis et diffugiis omnibus reiectis. Nos, enim, super hiis comittimus plenarie vices nostras.

Data Barchinone, XI kalendas novembris, anno Domini M^o CCC^o XX° secundo.

Vicecancellarius.

5

1328, maig, 26. Dimecres.

Reunits en el carrer del Mar, de Barcelona, Bernat Bonet, procurador de fra Ramon, prior del monestir de Sant Pau del Camp, Guillem Pinós, escrivà jurat del notari de Barcelona Bernat Sala els testimonis Guillem Vila, Guerau de Torrents i Guillem Desvall, a petició del procurador de Sant Pau, fou llegida per l'esmentat escrivà a Jaume Tripó, Bernat Rovira i Guillem de Vilaltzir, col·lectors del bovatge, una carta patent del rei en la que es concedia l'exempció de dit impost als homes de la Casa d'Espiells, situada al Vallès

i que pertanyien al monestir de Sant Pau del Camp, de la qual cosa Bernat Bonet demanà que en fos fet document públic

ACA, Monacals, Pergamins, Carpeta de Sant Pau del Camp, núm. 73. Signatura antiga: 169 (345 x 320 mm.).

¹Noverint universi quod die mercurii qua computabatur septimo kalendas iunii, anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo octavo, in presencia mei, Guillermi Pinos, scriptoris iurati / ²sub Bernardo de Sala, auctoritate regia notario publico Barchinone et in presencia etiam Guillermi Ville, Geraldí de Torrentibus et Guillermi de Valle, testium ad hoc specialiter voca-³torum, Bernardus Boneti, procurator venerabilis fratris Raimundi, prioris monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone et conventus eiusdem monasterii constitutus, cum publico instrumento / ⁴facto auctoritate Bartholomei de Vilalta, notarii publici Barchinone, idus iulii, anno Domini millesimo trecentesimo octavodecimo, constitutus personaliter in vico de mari, coram venerabilibus / ⁵Jacobo Triponis et Bernardo Ruvire, civibus Barchinone, collectoribus bovatici, una cum Guillermo de Vilaltzir, specialiter deputatis, obtulit et presentavit et per me dictum scrip-⁶toem publice legi fecit eisdem bovateriis quamdam litteram papiream patentem et sigillatam in dorso, sigillo illustrissimi domini regis Aragonum, cuius tenor talis est:

Alfon-⁷sus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comes Barchinone, fidelibus nostris collectoribus ad colligendum bovaticum quod nunc petimus in vicaria Bar-⁸chinone et Vallense deputatis, salutem et gratiam.

Sua nobis homines domus d'Espiells, site in Vallense, qui sunt monasterii Sancti Pauli de Campo Barchinone, humili petitione monstra-⁹runt quod vos ab ipsis nitimini exigere et habere bovaticum indebite et iniuste et in maximum preiudicium eorumdem et contra formam instrumenti vendicionis facte de bovatico / ¹⁰supradicto, cum ipsi, licet nunc sint homines Ecclesie asserant se fuisse, tempore vendicionis dicti bovatici Berengarii de Sancto Vincencio, militis, que est persona exempta / ¹¹ab ipso bovatico et soluisse in cisa sive collecta concessa pro precio bovatici supradicti, propter quod supplicarunt nobis, super premissis, secundum iusticiam provideri eisdem. / ¹²Cum, autem, nos velimus in hiis, ut iustum fuerit providere, ideo, ad humilem supplicationem ipsorum hominum, vobis dicimus et mandamus quatenus informetis seu certi-¹³ficetis vos summarie de predictis, et si inveneritis quod predicti supplicantes, tempore vendicionis bovatici supradicti, essent homines alicuius persone exempte ab ipso bo-¹⁴vatico et quod ipsi soluissent in cisa seu collecta predicta, a predictis hominibus iamdictum bovaticum contra declarationes super hiis per nos factas minime exigatis, immo, / ¹⁵incontinenti, visis presentibus, ab eis exactione et compulsione quantum ad predictos supplicantes cessetis et penitus desistatis.

Data Cesarauguste, pridie idus aprilis, anno / ¹⁶Domini millesimo trecentesimo vicesimo octavo.

Examinavit Rodericus.

Qua littera supradicta presentata et lecta, ut supradictum est, incontinenti, dictus Bernardus Boneti, nomine procuratorio, quo / ¹⁷supra petiit et rogavit de predictis omnibus publicum sibi fieri instrumentum per notarium supradictum. Et nichilominus tradidit dictis bovateriis litteram supradictam integram / ¹⁸et sinceram.

Acta fuerunt hec die et anno predictis supra, in prima linea contentis, presentibus, scilicet me dicto scriptore et testibus supradictis. /

¹⁹Sig + num Bernardi de Sala, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui hoc confirmat. /

²⁰Sig + num mei Guillermi Pinós, scriptoris iurati, sub Bernardo de Sala, auctoritate regia notario publico Barchinone, qui, de mandato eiusdem, una cum supradictis testibus / ²¹rogatus, predictis, ut supra continetur, interfui et hoc scripsi et clausi.

(Al dors, en lletra posterior) Hec sunt apocha precii de domo Spiellis et possessio dicte domus.

Actes per la franquesa del bovatge.

Fa menció de la Casa d'Espiells.